

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sva prava pridržana. Dopuštenje za ponovno objavljivanje ovog sažetka dano je isključivo u svrhu uključivanja u HUDOC bazu podataka Suda.

© Office of the Representative of the Republic of Croatia before the European Court of Human Rights. All rights reserved. Permission to re-publish this summary has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Bureau de l'Agent de la République de Croatie devant la Cour européenne des droits de l'homme. Tous droits réservés. L'autorisation de republier ce résumé a été accordée dans le seul but de son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

SAŽETAK PRESUDE

MUHAMMAD PROTIV ŠPANJOLSKE PRESUDA VIJEĆA OD 18. LISTOPADA 2022. ZAHTJEV BR. 34085/17

***Nema diskriminacije u uživanju prava na privatni život zbog provjere identiteta
od policijskih službenika jer je provedena učinkovita istraga***

ČINJENICE

Podnositelja zahtjeva i njegovog prijatelja K.A., državljane Pakistana sa stalnim boravkom u Španjolskoj, zaustavila je policija dok su šetali turističkom zonom u Barceloni, gdje su česte krađe i džeparenja prolaznika. Policijski službenici su podnositelja zatražili da pokaže svoje identifikacijske dokumente. Navodi podnositelja i patrolirajućih policijskih službenika razlikuju se oko toga kako i zašto je došlo do provjere i utvrđivanja identiteta podnositelja i njegovog naknadnog uhićenja. Podnositelj je tvrdio da je do provjere i utvrđivanja identiteta došlo zbog boje njegove kože, te da mu je policijski službenik koji je vršio provjeru identiteta to i potvrdio rekavši da ga ne bi zaustavili da je „Nijemac“. Podnositelj je također naveo da mu je jedan policijski službenik dao blagu pljusku te mu je prijetio negativnim posljedicama koje će uhićenje imati po njegov budući boravak u Španjolskoj, nazivajući ga pritom „majmunom“. Policijski službenici osporili su navode podnositelja, ističući da je provjera identiteta izvršena zato jer im se podnositelj rugao, oslovivši ih pogrdnim imenom. Nakon interakcije podnositelja i policijskih službenika podnositelj je odbio pokazati svoje identifikacijske isprave, nakon čega je uhićen i odveden u policijsku postaju gdje mu je izrečena upravna kazna zbog odbijanja pokazivanja identifikacijskih dokumenata i nepoštovanja državne vlasti. Protiv policijskih službenika podnositelj je pokrenuo kaznene postupke, no oni su obustavljeni zbog nedostataka dokaza. Ujedno, podnositelj je pokrenuo i upravni postupak u kojem je, ističući da je provjera identiteta bila diskriminirajuća, zahtijevao da mu Španjolska *inter alia* naknadi zato pretrpljenu nematerijalnu štetu. Upravni postupak je obustavljen zbog nedostatka dokaza, a naknadno podnesena upravna i ustavna tužba podnositelja, odbijena je, odnosno proglašena nedopuštenom.

PRIGOVORI

Podnositelj je pred ESLJP-om prigovorio da je provjera identiteta koju su proveli policijski službenici bila diskriminatorna te da su nacionalne vlasti potom propustile provesti učinkovitu istragu u kojoj bi uzeli u obzir njegove navode o rasnom profiliranju. Podnositelj je istaknuo da se njegovi prigovori pred ESLJP-om isključivo odnose na upravni postupak, jer provjera identiteta čak i kada je rasno motivirana ne predstavlja kazneno djelo *per se*.

OCJENA ESLJP-a

Primjenjivost i dopuštenost

U kontekstu primjenjivosti članka 8. u vezi s člankom 14. Konvencije, ESLJP je istaknuo da nije svaka provjera identiteta osobe koja je pripadnik neke etničke manjine nužno u domašaju prava i zaštite koja se pruža predmetnim člancima. Naime, da bi se dosegnuo potreban prag ozbiljnosti, a stoga i primjenjivosti članaka 8. i 14. Konvencije podnositelj zahtjeva mora iznijeti uvjerljivu tvrdnju da je provjera njegovog identiteta ciljano provedena zbog nekih njegovih specifičnih fizičkih ili etničkih obilježja. Sukladno praksi ESLJP-a javna priroda provjere identiteta koja se provodi na ulici ili na drugom javnom mjestu može biti od utjecaja na ugled pojedinca (*Bédat protiv Švicarske* [VV]¹, br. 56925/08, stavak 72.). S obzirom da su svi navedeni kriteriji o primjenjivosti članka 8. u vezi s člankom 14. Konvencije istaknuti u zahtjevu podnositelja, odnosno da je provjera identiteta izvršena na javnom mjestu te je sukladno tvrdnji podnositelja provedena isključivo zbog boje njegove kože, ESLJP je smatrao da podnositelj ima uvjerljivu tvrdnju te da su stoga članci 8. i 14. Konvencije primjenjivi.

Osnovanost

(i) provođenje učinkovite istrage

U okviru pozitivnih obveza koje proizlaze iz članka 8. Konvencije, ESLJP je napomenuo da obveza poduzimanja mjera kojima se štiti integritet pojedinca može uključivati i obvezu provođenja učinkovite istrage (*Burlya i drugi protiv Ukrajine*², br. 3289/10, stavci 161. i 169.-170, 6. studenog 2018.). Predmetna obveza dodatno je naglašena kada je u pitanju rasna diskriminacija jer ona predstavlja očiti primjer diskriminacije koja zahtijeva posebnu pažnju i snažnu reakciju nacionalnih vlasti (*Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine* [VV], br. 27996/06 i 34836/06, stavak 43., ECHR 2009.). Stoga, kada nacionalne vlasti istražuju nasilne događaje dužne su istražiti jesu li etničke ili rasne predrasude možda bile od utjecaja za njihovo počinjenje. ESLJP je pritom svjestan da je dokazivanje rasne motivacije često izuzetno teško u praksi, zbog čega predmetna obveza za državu predstavlja obvezu sredstava, a ne rezultata. No, nacionalne vlasti moraju učiniti sve ono što je razumno u konkretnim okolnostima kako bi prikupile i osigurale dokaze, istražile sve praktične načine za otkrivanje istine i donijele potpune, obrazložene i nepristrane odluke, bez izostavljanja sumnjivih činjenica koje bi mogle ukazivati na rasom potaknuto nasilje (*B.S. protiv Španjolske*, br. 47159/08, stavak 58., 24. srpnja 2012.). Stoga, kada postoji uvjerljiva tvrdnja da je pojedinac bio izložen diskriminatornom postupanju zbog svojih rasnih ili etničkih karakteristika, nacionalne vlasti

¹ Sažetak presude dostupan je na [hrvatskom jeziku](#).

² Sažetak presude dostupan je na [hrvatskom jeziku](#).

imaju obvezu, sukladno članku 14. u vezi s člankom 8. Konvencije, provesti istragu o mogućoj vezi između rasističkih stavova i postupaka predstavnika države.

U kontekstu provođenja učinkovite istrage navoda podnositelja da je bio žrtva diskriminacije pri provođenju provjere identiteta, podnositelj je istaknuo da španjolske vlasti nisu nastojale prikupiti potrebne dokaze, saslušati svjedoka ili provesti vještačenje. Također, podnositelj je tvrdio da istraga nije bila nepristrana i da su nacionalni sudovi propustili teret dokazivanja prebaciti na drugu stranu nakon što je on u postupku učinio vjerojatnim da je došlo do diskriminacije.

Međutim, ESLJP nije prihvatio da je provjera identiteta koju su izvršili policijski službenici predstavlja nasilni incident. Policijski službenici su od podnositelja zahtjeva zatražili da pokaže identifikacijske dokumente, a koje je podnositelj kao i svaki građanin Španjolske bio dužan predložiti policijskim službenicima sukladno zakonu. Činjenica da su policijski službenici to tražili od podnositelja nije sporna, a njihove iskaze o spornom događaju razmatrala su nacionalna tijela i sudovi te uzeli u obzir kako u upravnom tako i u kaznenom postupku.

Sukladno zahtjevu podnositelja, ESLJP je napomenuo da je njegova analiza u ovom predmetu usmjerena na upravni postupak u kojem je podnositelj zahtjeva nastojao dokazati da je provjera njegovog identiteta bila motivirana diskriminatornim razlozima i ishoditi naknadu štete. U tom smislu, ESLJP je napomenuo da upravni postupci imaju drugačiju svrhu i pravnu prirodu od kaznenih postupaka te da standardi koji vrijede u kaznenim postupcima nisu nužno primjenjivi u upravnim³. U svakom slučaju, sukladno utvrđenju ESLJP-a, u predmetno vrijeme podnositelj je na raspolaganju imao odgovarajuća sredstva i pravni put kojim je mogao tražiti odštetu za rasnu diskriminaciju koju je navodno pretrpio, kako kroz kaznene tako i kroz upravne postupke. Analizirajući upravni postupak i pravni okvir koji ga uređuje, ESLJP je utvrdio da su španjolska upravna tijela i sud ocijenili dostupne dokaze i zaključili da iz njih ne proizlazi odgovornost javnih vlasti prema relevantnom nacionalnom pravu. Na odluku Središnjeg upravnog suda o dopuštenosti dokaza, kao i na kasniju odluku o odbijanju tužbe za odgovornost države, podnositelj je imao mogućnost žalbe, koju je i iskoristio. Pritom, prema utvrđenju ESLJP-a predmetne odluke bile su detaljno i dobro obrazložene.

Slijedom navedenog, ESLJP je zaključio da postupovni aspekt podnositeljevih prigovora nije bio osnovan, te je utvrdio da nije došlo do povrede članka 14. u vezi s člankom 8. Konvencije jer nacionalne vlasti nisu propustile provesti učinkovitu istragu.

(ii) diskriminatorna osnova provjere identiteta podnositelja i njegova uhićenja

Podnositelj zahtjeva temeljio je svoju tvrdnju da je provjera njegova identiteta od strane policijskih službenika bila rasistički motivirana činjenicom da policijski službenici drugim prolaznicima na ulici, koji su bili pripadnici bijele rase, nisu provjeravali identitet neposredno prije, tijekom ili poslije provjere njegovog identiteta. Mimo navedenog, podnositelj zahtjeva kako nacionalnim sudovima tako ni ESLJP-u nije mogao predložiti bilo kakve druge okolnosti

³ ESLJP je tu dao primjer iz predmeta [B.S. protiv Španjolske](#), br. 47159/08 (stavak 42., 24. srpnja 2012.) u kojem je utvrdio da dostavljanje samo policijskog zapisnika, bez ispitivanja policijskih službenika, u kaznenom postupku u kojem se nastojalo utvrditi jesu li policijski službenici postupali diskriminatorno, nije bilo u skladu s provođenjem učinkovite istrage temeljem članka 3. Konvencije.

koje bi upućivale da je policija provodila provjere identiteta koje bi bile motivirane netrpeljivošću prema osobama koje dijele etničku ili rasnu pripadnost s podnositeljem. Međutim, tvrdnja podnositelja da nije osobno svjedočio provjeri identiteta nekog pripadnika bijele rase, sama po sebi nije dovoljna da bi se učinilo vjerojatnim da je zahtjev upućen podnositelju da pokaže svoje identifikacijske isprave bio motiviran rasizmom. Posljedično, navedeno onda nije ni uzrokovalo da teret dokazivanja bude prebačen na drugu stranu. Stoga, kako su utvrdila španjolska tijela i sudovi, razlog zbog kojeg su policijski službenici proveli provjeru identiteta podnositelja nije bila njegova etnička pripadnost, već način na koji se ophodio prema policijskim službenicima i odbijanje pokazivanja identifikacijskih isprava. Po provedenoj analizi, ESLJP nije našao razloga zbog kojih bi odstupio od ovakvog zaključka nacionalnih sudova.

Također, ESLJP je analizirao i izvješća o provedenim istraživanjima koja je podnositelj zahtjeva dostavio⁴, a iz kojih je proizlazilo da su rasistički motivirane provjere identiteta predstavljale redovnu praksu španjolske policije. Ne osporavajući kredibilitet tijela i organizacija koje su sastavile izvješća, ESLJP je napomenuo da ne može izgubiti iz vida činjenicu da je njegov zadatak u predmetu podnositelja utvrditi je li on konkretno bio žrtva diskriminatorne prakse, odnosno je li provjera njegovog identiteta bila motivirana rasizmom. Isto tako, u nacionalnom upravno-sudskom postupku, zadatak Središnjeg upravnog suda bio je utvrditi je li podnositelj pretrpio štetu koju nije bio dužan pretrpjeti, uzrokovanu redovnim ili izvanrednim postupanjem javnih vlasti (u ovom slučaju policije) te ako jest, dodijeliti mu naknadu.

U tom smislu, ESLJP je ponovno istaknuo da su španjolskim pozitivnim propisima predviđene mjere protiv rasne ili etničke diskriminacije, a koje uključuju i pravilo o prijenosu teretu dokazivanja, te upravne i kaznene sankcije za djela koja predstavljaju ili potiču rasizam. No unatoč tome što je podnositelj koristio oba raspoloživa pravna sredstva da zaštiti svoja prava, nakon provedenog kaznenog i upravnog postupka španjolski sudovi i tijela nisu uspjeli utvrditi da su policijski službenici postupali motivirani rasnim predrasudama odnosno da je podnositelju zbog njihovog postupanja nastala šteta. U predmetnim postupcima, podnositelj je bio u mogućnosti sudjelovati u postupku, predlagati dokaze te osporiti odluke koje su španjolske vlasti donijele.

Konačno, ESLJP je osvrćući se na navod podnositelja da se osjećao poniženo zbog provjere identiteta izvršene na javnom mjestu, primijetio da je tijekom spornog događaja jedina druga prisutna osoba bila njegov prijatelj K.A., te da provjera nije provedena u njegovom susjedstvu ili pred članovima njegove obitelji, a zbog čega bi podnositelj eventualno bio dodatno ponižen.

Slijedom svega navedenog, ESLJP nije utvrdio da su rasne predrasude policijskih službenika igrale ulogu pri provjeri identiteta podnositelja i njegovom uhićenju koje je uslijedilo nakon toga, te je zaključio da nije došlo do povrede članaka 14. u vezi s člankom 8. Konvencije.

⁴ *Inter alia*: Amnesty International, Institut za ljudska prava Sveučilišta u Valenciji i Sveučilišta u Oxfordu, Pučkog pravobranitelja u Španjolskoj i dr.